

Kuntien ilmastosuunnitelmat, velvoite ja avustukset

Kuntajohtajakokous 19.04.2023 § 5
221/00.04.06/2023

Uudistetun ilmastolain toinen osa astui voimaan 1.3.2023. Voimaantulon myötä kunnilla on velvoite laatia ilmastosuunnitelma kerran valtuustokaudessa, alkaen viimeistään valtuustokaudesta 2025–2029. Lain mukaan suunnitelmassa on oltava:

- tavoite kasvihuonekaasujen päästöjen vähentämisestä kunnassa;
- toimet, joilla kasvihuonekaasujen päästöjä vähennetään kunnassa;
- tiedot kasvihuonekaasujen päästöjen kehityksestä kunnassa;
- tiedot suunnitelman toteutumisen seurannasta;
- muut kuin 1–4 kohdassa tarkoitetut tarpeelliseksi katsotut seikat.

Erik Nyroos kertoi, että suunnitelma on hyväksyttävä valtuustossa ja se on otettava huomioon kuntastrategiassa sekä toimintakertomuksessa.

Tavoitteissa on huomioitava kansallinen tavoite hiilineutraaliudesta vuonna 2035 ja 60 prosentin päästövähennystavoite vuosina 1990–2030, mutta muuten kunnalla on paljon vapauksia suunnitelman laatimiseen.

Ilmastosuunnitelmassa otetaan huomioon ensisijaisesti kunnan omat toimet, mutta myös asukkaiden ja yritysten mahdollisuudet vähentää päästöjä on huomioitava. Syken päästötietokantaa on mahdollista hyödyntää ja sen kautta kuntien keskinäinen vertailu on helpointa. Kunnan suunnitelma voi olla osa muuta suunnitelmaa, kunhan se sisällöllisesti täyttää lain vaatimukset. Suunnitelman laatimiseen on haettavissa avustusta. Käytettävissä olevan tiedon mukaan ympäristöministeriö jakamaan avustuksia huhtikuusta 2023 alkaen. Kuluvan valtuustokauden aikana etusijalla ovat kunnat, joilla ei vielä ole lain vaatimukset täyttävää ilmastosuunnitelmaa. Ympäristöministeriön arvion mukaan maassa on noin 200 kuntaa, joilta lain vaatimukset täyttävä suunnitelma puuttuu kokonaan.

Kunta voi hakea enintään 45.000 euron rahoitusta, jonka tukiprosentti on mahdollisesti 100%, mutta sen arviointi valtionavustuslain kannalta ei vielä ole varmaa. Hankkeen kesto voi olla korkeintaan kaksi vuotta. Avustusta myönnetään hakujärjestyksessä ja puutteellisesti tehdyt hakemukset joutuvat jonon perälle. Seuraavalla valtuustokaudella avustus on haettavissa kaikille kunnille.

Nyroos ja muut Uudenmaan liiton ilmastoasiantuntijat tarjoavat kunnille apua avustuksen hakemiseen ja ilmastosuunnitelman laadintaan. Kunta voi tehdä ilmastosuunnitelman itse, yhteistyössä naapurinkuntien kanssa tai ostopalveluna. Liitto tukee kuntia aktiivisesti sekä rahoitushaussa että suunnitelmien laadinnassa roolissa. Erityisesti kannustetaan yhteistyöhön suunnitelmien laadinnassa, jossa voi käyttää yhteisrahoitusta. Liitto voi toimia kuntien välisenä fasilitaattorina, se voi järjestää työpajoja ja kuntien välisiä keskusteluita. Syken päästölaskennan sekä skenaariopalvelun avulla on mahdollista hahmotella kuntien reittejä hiilineutraalisuuteen. Niiden avulla on nähtävissä, miten eri toimet vaikuttavat. Lopuksi Nyroos kertoi, että ympäristöministeriö ja Syke julkaisevat huhtikuussa 2023 ilmastosuunnitelman laatimisen tueksi oppaan. Lisäksi ne järjestävät neljä koulutusta ilmastosuunnitelmiin liittyen 4.-24.5.2023.

Käydyssä keskustelussa kysyttiin, miten läpiajoliikenne esimerkiksi KUUMA-kunnissa vaikuttaa laskelmiin, sillä kunnat eivät voi itse vaikuttaa siihen. Lisäksi

kysyttiin, onko ilmastosuunnitelmien laatimisella yhteyttä MAL-suunnitelmaan. Tynys kertoi, ettei läpiajoliikennettä oteta huomioon kuntien laskelmissa. Taustalla on HINKU-laskenta, jossa läpiajoliikenne on suljettu pois, sillä kyseessä on asia, johon ei voi vaikuttaa. MAL-suunnittelu taas on erillistä toimintaa ja ilmastolaki koskee vain kuntia. Nyroos korosti vielä, että ilmastolaki antaa kunnille paljon toimintavapautta, jos tehdyt ratkaisut ovat asiallisesti perusteltuja.

Merkittiin katsaus tiedoksi.